

Foaia

pentru

Minte, Anima si Literatura.

N° 22.

Mercuri 13. Juniu

1862.

SAMUELIS KLEIN
HISTORIA DACO-ROMANORUM SIVE VALACHORUM.

C a p u t XII.

Decretum Imperatoris Leopoldi intuitu liberae unionis.

Provincialistae vero Tranni post perceptam hanc Synodi protestationem Imperatori Leopoldo retulerunt, quod Valachi per Jesuitas aliquos nomine quidem suae Mattis ad amplectendam unionem cogantur, nec permittantur liberati suae juxta Regiam resolutionem: proinde metuendum, ne exinde tumultus excitetur, et Nationum Religionumque confusio. Rogarent itaque imperatorem, ut amplius novo mandato libertas plena Valachis fiat, cui religioni voluerint se unire juxta alias emanatam resolutionem Regiam. Ergo Imperator in Tranniam sequens dectetum misit.

Leopoldus Divina favente Clementia, electus Romanorum Imperator, semper Augustus etc. etc etc.

Illustres, Spectabiles, ac Magnifici, Generosi, Egregii, Prudentes, Circumspecti, fideles, dilecti. Memineritis procul dubio Clementissimae Nostrae resolutionis sub 14. Aprilis anno 1699 repetitae, qua serio decrevimus ut Valachis Graeci Ritus integra libertas sit, uni ex quatuor in Trannia receptis religionibus statu, quo nunc sunt manendi, ita quidem, ut iisdem privilegiis gaudeant, quibus illa religio cui se Valachi univerint, gaudet. Cum autem cum displicentia intelligimus, quod contra praefatas nostras clementissimas resolutiones, non solum agatur, verum etiam quidam seditionis et turbationis quietis publicae amantibus spargere audeant, quod intentio nostra esset, ut praefati Valachi ad unionem cum religione Catholica cogarentur, proinde vobis hisce constantem nostram Caeco-Regiam voluntatem, meniem et intentionem cle-

mentissime declarare volumus, quod dictis Valachis intergra libertas sit se uni ex quatuor receptis in Trannia religionibus uniendi aut in suo moderno statu manendi; gaudeantque illis privilegiis, quibus religio cui se univerint, gaudet, aut ipsi Valachi in moderno statu suo manentes fruuntur. Ita quidem ut nemo sub poena gravis nostrae indignationis praesumat saepe dictos Valachos in hac libertate turbare aut minimum gravare. Imo contrafacientes ad instantiam gravatorum bono ordine factam, debite puniantur et laesis congrua satisfactio et justitia fiat. Volumus enim, ut quilibet juxta regium nostrum diploma vitam in religione sua quiete degere possit ac valeat, vobis denuo clementissime, ac serio demandantes, ut praefatam nostram Regiam declarationem per totam provinciam sine minima mora non solum publicari faciatis, verum etiam in observantiam hujusce nostrae clementissimae resolutionis omne studium et diligentiam, uti zelosos et fideles consiliarios decet, impendatis, cui etiam debitum morem gerere noveritis. Caeterum vobis gratiam nostram Caeco-Regiam benignissime confirmamus. Datum in civitate nostra Viena Austriae die 12. Decembris, anno 1700, Regnorum Nostrorum Romani quadragesimo, Hungariae septimo, Bohemiae vero quadragesimo sexto.

Leopoldus.

Julius Fridericus C. a Bucelleis,
ad mandatum suae
Caecae Majestatis proprium,
Joannes Theodorus
a Visemberg.

C a p u t XIII.

Perfecta unio, cui subscribunt Archi-Eppus et
Protopresbyteri.

Imperator cum audivisset, quod Valachis non sit
integra libertas cui religioni voluerint se unire, sciens

quod hoc a Religione Romanae adversariis procedat, et illud etiam sciens quod nimirum P. Bárányi, et Thesaurarius Regius strenue cum Archi-Eppo tractent de unione, tardavit suum mandatum superius religionem cui se unire voluerint, aut etiam in suo ut hactenus statu permanendi, ad Tranniam mittendi, donec informatus plene fuerit quod Valachi jam subscripserint unioni, sed solum quidam turbatores adhuc pacem ac quietem turbent. Itaque dum Vienae haec aguntur, in Trannia mense Septembri Archi-Eppus Synodum generalem sui Cleri indicit Albae-Juliae in Archi-Eppali residentia quae SSS. ac vivicae consubstantiali Trinitati dedicata erat. Ad hanc Synodum omnes Archi-Diaconi seu Protoperesbyteri invitati sunt cum jurato ac Districtus cujuslibet Archi-Diaconatus duobus deputatis sacerdotibus, multique alii de Clero, et seculari statu siqui adesse vellent, convenire invitati sunt. Convenerunt igitur determinato die ex tota Trannia, et partibus ei annexis, item ex comitatibus Maramaros, et Szatmar, atque Bihar, qui tunc temporis Archi-Eppo Albae-Juliae Valachorum in Trannia suberant in spiritualibus. In hac congregatione Archi-Eppus ante omnia unionis Ecclesiae suae negotium denuo proponit, ejusque utilitatem, et quas secum adfert libertates multis verbis ostendit. Cleri magna pars faciles praebet aures, seculares vero terrae Fagaras, utpote plurimi nobiles, auditis aureis libertatibus, et promotionum promissis, privilegiisque, quibus catholicis Nobilibus aequantur, promptum suum animum ad suscipiendam et tenendam unionem declarant, ex comitatu vero Hunyad et districtu Hatzeg, sedibusque Coronensi et Cibinensi, utpote inter protestantes ut plurimum habitantes, ad amplectendam unionem difficiliter induci potuerunt, et tandem persuasi in praesentia Commissariorum Regionum Dni Comitis Stephani Apor Sacrae Cao-Regiae et Apostolicae Majestatis in Trannia Thesaurarii, et Patris Bárányi Jesuitae, cuncti acquieverunt, et subscripserunt formulam a P. Bárányi latine compositam et ipsis interpretatam, quae ita habet:

Nos infrascripti Ecclesiae Valachicae in Trannia partibusque ei annexis Episcopus, Archi-Diaconi, ac Clerus universus: Memoriae commendamus quibus expedit universis, maxime vero Inclytis Tranniae Regni statibus. Considerata tam fluxa humanae vitae instabilitate, tum etiam (cujus in omnibus potior cura habenda) immortalitate, libere, ac sponte impulsuque Divini Numinis cum Ecclesia Romano-Catholica uni-

onem invitamus ejusdem S. Matris Romano-Catholicae Ecclesiae commembra nos tenore praesentium declaramus, omnia admittentes, profitentes ac credentes, quae illa admittit, profitetur, ac credit, praesertim vero illa quatuor puncta in quibus hactenus dissentire videbamus, quae etiam in elementissimae Majestratis, ac Eminentissimi Archi-Eppi Ordinarii nobis insinuantur, quapropter fisdem prorsus juribus ac privilegiis quibus ejusdem S. Matris Ecclesiae Presbyteri ex indulto SS. Canonum, nec non Divorum quondam Regni Hungariae Regum, utuntur, Nos quoque juxta praenominatum suae sacratissimae Cao-Regiaeque Majestatis Decretum, nec non Eminentissimi Archi-Eppi Ordinarii, a modo et deinceps uti ejusdem commembra frui ac gaudere volumus. In cujus majorem fidem ac robur praesens manifestum nostrum propriae manus syngrapha, necnon sigillis tam Monasterii Nostri Albensis, quam propriis usualibus communibus Albae-Juliae anno 1700.

Sequuntur subscriptiones Archi-Eppi Athanasii, et Archi-Diaconorum, seu Protoperesbyterorum; aderant autem tunc temporis sequentes Protoperesbyteri seu Archi-Diaconi.

Archi-Episcopus Athanasius.

Archi-Diaconus Daniel ex Iliia cum 20 Sacerdotibus.

A.-Diac.	Theodorus	ex Kris	cum 20	Sacerd.
"	Gabriel	ex Bistra	cum 15	"
"	Thomas	ex Vintz	cum 24	"
"	Joannes	ex Hunyadi	cum 50	"
"	Georgius	ex Nagyszeg	cum 35	"
"	Petrus	ex Dalya	cum 30	"
"	Nicolaus	ex Szász-Sebes	cum 35	"
"	Basilus	ex Örményszék	cum 39	"
"	Sabbas	ex Seliste	cum 15	"
"	Petrus	ex Cibinio	cum 33	"
"	Maximus	ex Avrig	cum 21	"
"	Stanila	ex Visce	cum 46	"
"	Radulu	ex Berivo	cum 56	"
"	Christa	ex Háromszék	cum 13	"
"	Basilus	ex Kabura	cum 35	"
"	Idumir	ex Bargyis	cum 9	"
"	Basilus	ex Brassov	cum 25	"
"	Joannes	ex Lopand	cum 16	"
"	Georgius	ex Ohaba	cum 40	"
"	Basilus	ex Suspendure	cum 26	"
"	Constant.	ex Vidrászék	cum 9	"
"	Petrus	ex Gyogy	cum 27	"
"	Adam	ex Szász-Város	cum 25	"

A.-Diac.	Joannes	ex Kalian	cum 30	Sacerd.
„	Radul	ex Kolum	cum 40	„
„	Constant.	ex Szohuth	cum 28	„
„	Machabaeus	ex Minitza	cum 25	„
„	Joannes	ex Kinesti	cum 40	„
„	Mathias	ex Lappos	cum 27	„
„	Theodorus	ex Lemí	cum 25	„
„	Theodorus	ex Riursori	cum 45	„
„	Simeon	ex Tasnád	cum 10	„
„	Andreas	ex Somlio	cum 24	„
„	Simeon	ex Illesfalva	cum 40	„
„	Demetrius	ex Bakig	cum 37	„
„	Michael	ex Kalata	cum 30	„
„	Pascul	ex Torda	cum 28	„
„	Joannes	ex Diomal	cum 45	„
„	Constant.	ex Haportan	cum 24	„
„	Joannes	ex Szengyel	cum 45	„
„	Joannes	ex Szokul	cum 26	„
„	Simeon	ex Szilvas	cum 26	„
„	David	ex Ujfalva	cum 46	„
„	Stephanus	ex Sz.-Mihály	cum 25	„
„	Basilius	ex Sfintul	cum 7	„
„	Ivan	ex Lazuri	cum 15	„
„	Petrus	ex Alba-Julia	cum 22	„
„	Gabriel	ex Szováros	cum 40	„
„	Adam	ex Kuzir	cum 24	„
„	Gregorius	ex Bity	cum 35	„
	Archi-Diaconi	ex Maramaros.		
A.-Diac.	Elias	ex Szoldobis	cum 9	„
„	Lacas	ex Szelis	cum 9	„
„	Basilius	ex Komlis	cum 41	„

Item Sacerdotes ex Districtu et Dioecesi Magao-Varadinensi, quorum numeri et nominum et non recordamur, inveniuntur tamen Balasfalvae in Trannia in Archivo Eppali Valachorum, si Deus vitam et occasionem dederit adhuc illuc redire, exquiram et inseram.

Tanta vero multitudo populi hac occasione congregata erat, ut in admirationem raperentur habitatores Albae-Juliae, dicerentque universos valachos illuc concurrisse. Convenerant enim vel ideo maxime, ut viderent, num per hanc unionem Ritus Graecus, quem observabant, aliqua ex parte immutetur, ast ubi Archi-Eppus Athanasius declaravit nullam in Ritu fieri mutationem, quodque unio sit nec vituperare Legem seu Ritus Augustissimi Imperatoris sed admittere esse bonum, quemadmodum et Latini Graecum, credereque quod Ecclesia credendum proponit et con-

clia oecumenica, atque SS. Patres tradiderunt, ita cuncti acquievere, protestantes tamen ne sub praetextu hujus Unionis aliquando cogantur aut inducantur sensim etiam ad Latinum Ritum. (Va armá.)

Biografi'a

Metropolitului Alexandru St. Siulutiu.
(Urmare.)

Acumu se 'lu cautamu de aci inainte in Semi-leulu Silvaniei, se vedemu ee a lucratu si aice.

In calitatea acés'a elu a fostu omulu acel'a, care in Saborulu Diecesanu la an. 1838 2. Julie tie-notu cetindose decretulu acel'a alu gubernului, prin care se pofta dela clerulu unitu, cá pe fundamentulu Art. 6 de lege din 1744, se depuna juramentulu „Unionei a loru trei Nationei,“ — prin care fiesecare juratoriu se oblegá a aপরী তóte drepturile, privilegiate, si immunitatiile „a loru trei nationei.“ — Magyara, secuia, si sasa, — cele de nationea romana robitorie si asupritorie, — intru un'a conventare emergica fara sfi-ela areta, ca clerulu unitu, cá romanu, neci dupa unu dreptu domnediescu se au naturei si alu gentiloru nu póte se 'si dee consensulu seu, si se depuna unu juramentu cá acel'a, si se recunósca printrensulu nescari privilegia ale celoru „trei nationi“ straine, cari subjugara pre nationea romana; pentruca de si clerulu unitu prin articulu „alu VI. de lege din an. 1744 se primesce, si-i se darniescu tóte privilegia nobilitarie, de cari se bucura si cele alte cleruri ale celoru patru confesiuni primite, — aceste de un'a parte sunt numai personale; ér nu nationale; ér de alta parte sunt escugetate cu cugetu reu, ca precumu órecandu sub steametu religionariu a trasu la sene nationea magiara tóta vechi'a si 'nalt'a aristocratia a nationei romane, si prin asemene beneficiuri o-a instrainatu cu totulu, si o-a facutu vresmasia nationei sale cei romane: asia si pre clerulu unitu a volitu prin mai susu citatulu articlu de lege cu un'a apucatura, si cu nesce beneficiuri si libertati personale a 'lu talia cu totulu de catra nationea s'a, si a 'lu instraina, si a 'lu face contrariu ei.

Au auditu s'a in tóta lumea un'a pofta mai nedrépta cá acea, cá unu cleru romanu — carele traiesce din beneficiurile romaniloru, si carele fora romani neci ca póte bataru se se socotésca, necumu se esisteze, — se jure, ca elu vá susntiené, vá parteni, si vá aপরী tóte legile, si privilegia ale celoru

„trei natii“, prin cari se tiene nationea lui cea romana sub jugulu servitutei? ! etc.

A carei energioase cuventari urmare a fostu, ca s'a remustratu guberniului: cumca clerulu unitu numai cu acea conditiune depune juramentulu „unionis trium nationum“ cá pururea se-i fia liertatu fara a incuru „crimen proditiionis Patriae“ a se sili pre cali legiuite se mediulócésca natiunei sale libertatea si egalitatea toturoru drepturiloru si beneficiatoru politicesci-civile; de cari se bucura si cele trei collocitórie natiuni'a deca: Magyar'a, — Secui'a si Sasa.

Totu acestu barbatu si atunci vicariu Siolutiu a fostu acel'a, carele mai antaiu totu in saborulu diecesanu din 1838, 2. Iulie s. v. a propusu se se faca unu fundu pentru dotarea si ajntorarea veduveloru preotese, si'a orfaniloru preotiesci, si de si abia provediutu cu salariu pre anu 300 fl., elu a contribuitu mai mare anuala suma decatu toti la acelu fundu.

Mitropolitulu nostru pentru persón'a s'a a avutu pre totu loculu, unde a debutu se se mute cu locuinti'a, aceea nenorocire, de iau lipsitu tóte cele unui parochu, seu vicariu, seu eclesiei sale debuincióse, si a fostu silitu din nou cu stradani'a si activitatea s'a se le creedie, si se le castige; si pre candu intr'unu locu castigá tóte debuia se se mute la alta statiune lipsita érase de tóte. Asia i s'a intemplatu cu mutarea la Bistr'a, asia la Semileu cá vicariu, asia si la Blasiu cá episcopu.

Mergundu in Semileu a aflu cass'a besericei — carea altu proventu afara de un'a colecta seraca si subtire cu disculu Dominicile si in serbatori in beserica introdusa, si afara de ofertele seraciloru poporeni n'avea, — góla cu totulu, neci bataru 1 fl. intr'ens'a. —

Beseric'a in statu ruinosu, parochi'a fara cas'a parochialicésca seu vicariale dotata reu si substire, numai cu 300 fl. salariu pre anu.

Cu intieptele dispusetiuni, si ingrigire neobosita cass'a eclesiei o aduse in asia statu, catu dupa 5 ani potú numerá bani gata cá la vre 1000 fl. si-o facú in stare a redicá in locu casa de scóla buna si-a o-intemelia si provedé cu dascalu, a cumpara in mediuloculu Orasiului (cetatei) in Semileu una casa domnésca pentru locuirea vicariului, — carele pana aci a fostu silitu a locui in casa de biru pre banii sei, — cu 7000 fl., — la carea suma si vicariulu Siolutiu a adausu vreo 600 fl. m. c.; — cu alte mai multe folositórie edificia si locuri din afara, si cu un'a

curte si gradina asia de larga, pre care se potea pune, si zidi si beserica. Prin staruinti'a s'a la prea 'naltele locuri, si prin multe oneróse caletorie pre la celi mai mari, si prin respectulu meriteloru sale a dobenditu din prea multa indurare a imperatului Ferdinandu una auctiune anuala a salariului seu vicarialicescu de 400 fl. m. c., si zidirea din nou cu spe-sele statului a bisericiei vicariale cei ruinóse, carea de nu intreveni'a revolutiunea din 1848 fara indoiéla se si zidea.

Cele alte multe pentru coordinarea si punerea in rondu bunu a vicariatului, adeca: pentru tóte besericele, scólele, susutienera si imbunatatirea sórtei preotiloru, pentru apararea immunitatiloru si libertatiloru clerului, aperarea lui in contra deseloru injurie si puternicie, prin cari vicariulu se espunea periculeloru, facute stralucite fapte, — grabindu, se trecemu la trasurile cele mai momentóse a barbatului si vicariului nostru din Selagiu, vomu lasa se se povestésca Archivulu vicarialicescu din Semi-leu si preanumerósele protocóle scrise totu cu man'a acestui barbatu, si lasate „pro aeterna memoria“ in Archivulu pomenitu vicariale din Semileu.

In anulu 1848 in 3/15. Maiu vicariulu Salagiului Siolutiu cu tóte dificultatile, cari i-se puneau si de jurisdictiune in cale, sburá si veni cu cele alte mie de romani la grandiósa si memorabil'a adunare dela Blasiu.

In campulu libertatei de pre tribuna, doua mai cu séma folositória lucruri propuse adunarei natiunale, ca adeca:

a) Despre unirea Transilvaniei cu Ungari'a neci un'a vorba se nu fia, pana candu in diet'a (Transilvaniei) tierei, prin unu Articul de lege nu se voru sterge tóte legile Approbatale si compilatale, cari proscriu natiunea nóstra, si o dechiara in Patri'a s'a numai de tolerata „usque ad beneplacitum Principis, et Regnicolarum,“ etc.; si pana ce prin un'a noua lege nu se va pronuncia natiunea romana de a patr'a natiune primita, legeuita, si cu tóte acele egale drepturi, si beneficia, de cari se bucura si cele alte trei nationalitati: Magyara, Secuia si Sasa, — inestrata si capace; si numai dupa acea cu tramitiendii din locu, dela adunarea din Blasiu, deputati ai natiunei romane se se consulteze cele alte natiuni; óre de folosu va fi patriei nóstre unirea ei cu Ungari'a? seu ba?; si numai déca „comuni voto et consensu“ se

vá afla de folosu, se 'si dee deputatii romani consensulu la acea unire.

b) Natiunea romana protestéza „solemniter“ in contr'a numirei sale de „Oláh“ „Valach“ seau „Blach“, carea ei varvarele natiuni i-au datu, si carea natiunea romana si-o socotesce de bajocura, si de dejosire; si postesce, se se respecteze, si se se observeze precumu in vorbiri sociale, asia si in tóte publice acte de tóte cele alte natiunalitati, jurisdictiuni si dicasterie mai 'nalte adeverat'a si cuvenintió's'a s'a numire de „Romanu“, cu carea de a pururea pana in diu'a de astadi natiunea romana se numese ea insasi pre sene. — Ce a si avutu doritul si efectu.

In acést'a grandió'sa adunare natiunala din Blasiu dara vicariulu Salagiului Siolutiu se alése si se numerà intre aceli mai multi deputati ai natiunei romane, cari fura indreptati cu protestatiunea natiunei nóstre in contra Unirei Transilvaniei cu Ungari'a, si se dusera la Insbrucu in Tirolu la imperatulu Ferdinandu.

Intorcunduse din misiunea natiunala din Insbrucu pre poporul romanu 'lu intari in credintia catra imperatulu, jurandu 'lu in limb'a romana publice in adunarile marcale-comitatense pre numele imperatului Ferdinandu.

Desceptà in toti romanii din Salagiu sentiulu si liubirea natiunalitatei intru acea mesura, catu liubirea si alipirea catra natiunalitatea s'a nicairi in partile Transilvaniei nu este in poporul romanu mai via si mai fierbinte, decat in romanii din Salagiu.

Apropianduse revolutiunea si din semne apriate de tempuriu cunoscunduse, ce tendintie are natiunea magiara, — vicariulu prin preotii sei cu intieptele sale svaturi-dandu directiune la portarea si intogmirea poporului romanu, — asia lu-a carmuitu, catu si dupa eruptiunea revolutiunei — de si era de tóte partile incungiu ratu, si loatu in mediulocu de up'a multime mare de locuitori magiari, — si intre cele mai selbatice armate de „Honvéd-i — Magiari, — totusi si de periclulu, — care tare amelint'a pre romanii din Salagiu, — a fi prin jurisdictiunile Kosuthene magiare siliti a se redicà cu „Landsturm“ in contra Cesarianiloru seau imperatesciloru ostiri, si de tóte sangeró'sele persecutiuni, si predatiuni pornite si pre multe locuri crudelu esercitate de varvari'a insurgentiloru magiari, pasindu cu energia la mediulocu inaintea deregatoriiloru, si a „Piatiu-Coman-

dantiloru“ militari, si a comisariiloru ministeriului magiaru si cu periclulu vietiei sale anca fara frica spunendule: ca aprinderile sateloru romanesci, rapirea averiloru si uciderea romaniloru, seau silirea loru prin terorisari, si esemplele sangeró'se a lo'a arme contra imperatului neci un'a data nu-i vá duce pre magiari la doritul si scopu, neci le vá fructifica rodurile asceptate, ei din contra ur'a natiunala, si intaritarea o-vá redica si nutri in celu mai mare gradu si pre viitoriu, carea — déca s'ar' intempla se-i parasésca fericirea armeloru pre magiari — pentru natiunea loru póte se fia cea mai periculó'sa.

Carea portare si spunere in façia a adeverului energió'sa si indresnetia nu numai l'a urmarile cele crunte si sangeró'se, si de predatiuni pre romani iau mantuitu, dar' si inaintea magiariloru, — mai cu séma dupa finit'a revolutiune, — totu respectulu si veneratiunea vicariulu a aflatu.

Pentru cari fapte si merite dupa sogramarea revolutiunei venite la cunoscinti'a regimului imperatescu, fú vicariulu nostru Siolutiu condecoratu cu ordinele imperatescu Françescu Josifu de a III. Clase. In primavér'a anului 1850 fú chiamatu de ministeriulu din laintru cá barbatu de incredere la Vien'a, si fiendu incredintiatu cu unu proiectu in trebile religio-narie si besericesci din Transilvani'a, facú motiunea si 'si dedú parerea pentru restaurarea Mitropoliei antice romane din Alb'a Julia, carea mai de multe ori mai 'nainte insedaru erà ceruta si postita; si cu acésta admaturà si grabi efeptuarea lucrului acestui asia momentosu pentru romani.

Totu in acestu anu in Junie fú renduitu si luà parte in calitate de comisariu despre partea diecesci Fogarasiului la comisiunea acea din Urbea-Mare compusa din deputatii dieceseloru Fogarasiului, al Urbei-Mare, si al Muncaciului, carea er'a incredintiatu cu propunerea unui planu, si modalitate, dupa cari ar' avé Mitropolia Albei-Juliei a se restaur'a.

Pentru tóte aceste fapte stralucite si merite facunduse nu numai 'naintea regimului, dar' si 'naintea clerului si 'naintea natiunei si poporului romanu, mai cu séma de confesiunea greco-catholica cunoscutu si tare liubitu si pretiuitu, fú prin pluralitatea voturiloru in 30. Septembrie 1850 alesu de cleru, si in 18. Noembre aceluasi anu (1850) de Maiestatea Sa imperatulu Françescu Josifu I. denumitu de episcopu alu Fogarasiului, si in 17. Februariu 1851 de Patriarchulu Romei Pius Papa IX. intaritu si preconisatu.

— Ear in 22. Decembre 1854 de aceeași Maiestate și Patriarchu de Arhiepiscopu și Metropolitulu Albeii-Juliei prin cardinalulu și Nunciulu Apostolicu din Vien'a „Vialé Prela“ cu solemnitate foarte mare în Blasiu instalatu, la carea un'a multime nespusa de popora se află de fație din toate partile și confesiunile.

Noulu Metropolitu fú de Patriarchulu Romei cu multe titule, și reale beneficia încarcatu; precuma este: Comite Romanu, Prelatu domesticu, asistentei tronului Pontificiu, darui besericei Metropolitane la a. 1859 una potiru cu discusa de aur de mare pretiu, decoratu cu pietri scumpe; ear' Metropolitulu „ad personam“ i tramise cruce peptorală cu lantiu (catena) de aur, și ornata cu cele mai frumoșe pietri scumpe. Ear Maiestatea 'lu darui cu insigniale, și 'lu faeă comendatoriu alu ordului Leopoldinu, și consiliariu de statu act. intimu.

De însemnatu lucru este: ca Metropolitulu nostru neei un'adata neei după una deregatoria n'a amblatu, neei ca solicitatu, asia catu nemine nu pôte aretă, și dice, ca elu intru dobendirea acelora ar' fi înploratu canduva patrociniulu seau protecțiunea cuiua. Tôte acele demnitati, titule și daruiri — multe și fora voli'a lui — i-le-a procuratu opiniunea publica după meritele lui.

Candă s'a alesu de episcopu, avendu comisu dela regimu, ca la votisare și alegere și elu se se afle de fație, a venitu pana la Clusiu, și acolo audiendu, ca de și sunt mai multi protegitu aspiranti la episcopia, majoritatea clerului totusi ar' fi pre partea s'a, — s'a întorsu din cale îndereptu a casa la Semileu, dorindu se cada sôrtea și alegerea episcopiei pre altulu, și încungiuandu totu privilegiulu de a se vedé și pe departe, ca elu ambitionéza episcopi'a, seau cantă favoerea alegutoriloru; ma! elu diu mai multe cause grele, ear' mai vertosu sentienduse frantu și slabitu în sanetate, și în puteri cu deadensulu a recusatu, primirea demnității episcopesci, și ar' fi lasatu bucurosulu loculu la altulu. (Va urmă).

SCIINTIA

agriculturei și sciintia economiei rurale.

(Urmare).

Tôte națiunile de ori care gradu de agricultura, de industria și de comerț, de sciintia și civilisațiune ar' fi, se silesu a îmbunătăti, a înmulți și a crea isvóre noue de înăvutire și de putere: doue condițiuni neaperate pentru esistenția loru politica. Inse acele

națiuni, care după poziția geografică, după caracterulu naționalu și după împregiurarile politice, economice și comerciale potu se capeté din lucrarea pământului o catime mai mare și mai bună de produse, pe care se le pôte da mai estine de catu altele, numai în agricultura gasescu isvorulu celu mai signuru, celu mai curatu și celu mai esentialu de înăvutire. De aceea și țier'a noastră cu dreptu cuventu se ocupa mai multu cu lucrarea pământului. De vre o douăzeci de ani au începutu a se ivi în țiera o mișcare atată de însemnată intru înmulțirea rodurilor pământului, încatu sporirea valorii pământului și creșterea bogăției ne pune în cea mai mare mirare. Și în adeveru nicairea nu s'au vadiutu într'unu timpu atată de scurtu îndoinduse și îndiecinduse veniturile moșiloru. O falce de pământu ce se vindea odinioară, și nu tocmai de multu, cu 3 galbini, astăzi se pretiuiesce 6, 9, 12 și pana la 30 galb. Asemene și castigurile moșiloru de la 100 galbini ce aveau camu pe la 1830 s'au suitu, și unele au agiunsu la 1000 galbini.

Aceste frumoșe rezultate au isbucnit mai multu din o îndesuire a unei bogății închise în pământu, decatu din o îmbunătățire reală în lucrarea pământului. Bogăția țierei este datăre mai multu unei gibace combinari a împregiurariloru economice, comerciale și politice, de catu sciintiei agricole.

Agricultur'a privita că o sciintia, adică că o adunatura de cunoscinți legate între sine prin raporturi neclintite și prin un scopu obstescu, se radima pe ispită faptelorule culese din practică și pe ajutorulu tutarorule ramuriloru cunoscințelorule omenesci. Sciintia agriculturii ne arata tôte chipurile prin care se potu dobendi producturi multe și bune, fara a saraci pământulu, precumu și venituri mari cu puțina cheltuēla. La celu dintaiu scopu adiungemu prin sciintia agricolă și la celu de alu doile prin sciintia economiei rurale.

Sciintia agricolă adiustată de tôte afarile cele mai noue, ne da cea mai impunătoare privescure intru sporirea bogăției. O adenca cunoscința de însumirile pământului, o nemerita înoranduire a plantelorule celule ocupa, unu capitalu de adiunsu spre a birui tôte pedicele, și în sfarsitu întrebuintiarea celorlu mai îmbunătățite dobitoče, acelorlu mai desavarsite masini a muncitorilorule celorlu mai iscusiti, sunt midiolócele prin care sciintia agriculturii dobendesce o catime prodigiósa de produse, și rodurile pământului în acestu chipu dobendite, de bună sama trebuie se re-

splatésca cu prisosintia ostenelele muncitoriloru, dandule unu castigu catu se póte mai mare.

Aceste midiolóce de facere si sporire a bogatiei sunt cu totulu necunoscuté de clas'a producátore a tiariei nóstre. Si in adeveru, agricultur'a se afla la noi in man'a clasei celei mai numeróse, inse si acelei mai slabe si neinvatiate. Tieranii nostri se marginescu numai in cunóscerea si practicarea agriculturii celei batrane aflate de stramosi. In pasirea cu sfin-tiania rutinei isi au asigurate midiolócele traiului loru. De si simtiescu trebuint'a de a o imbunatati, totusi nesciindu asi lecui suferintiele, vedu bine ca muncescu mai multu de catu stramosii, si in loeu se traiasca mai bine, suferu mai multu. Ba nici in clasa cea mai bogata si mai puternica din tíera, a carei idei au o mai mare intindere, acaroru concenturi au o mai mare adencime si acaria crescere este mai perfectiunata, nu gasimu o cunoscintia agricola mai intinsa de catu acea a tieraniloru, si asia fara a in-trebuintia cea mai micá descoperire din sciint'a agri-culturii, lucratorii de pamentu se tienu de obiceiulu vechiu.

— De vomu privi la calea urmata de popórele Europei pentru imbunatatirea agriculturii, incurandu ne incredintiamu ca tóte au inceputu de a cunósce mai antaiu ca, lucrarea pamentului cu midiolócele aflate de stramosi si buni pentru impregiararile in care vietuiu ei, nu putera se face fericiiti pe urmasi, ale carora nevoi de astadi sunt si mai multe si mai mari, si de aceea lasáandu vechiulu sistemulu de cultura s'au apucatu cu tóta anim'a de sciintia ce le-au datu unu sistemulu mai bunu si mai potrivit.

Candu s'au apucatu Engliter'a de disvalirea si sporirea bogatiei pamentului, atunci amu vadiutu cre-anduse sciint'a agriculturii, si cu dens'a calcandu si biruindu tóte piedecile, atunci s'au ivitu Bacvelu, care au rapitu de la natura secretulu de a modela viet'i'a, form'a si constituti'a viteloru, dupa capritiile lui si nevoile soçietatii. Meicle, care au provocatu imbunatatirea unelteloru de lucrarea pamentului si au datu lumei masina de trieratu. Arturu Iungu, carele cu perichulu averii safe de si au fostu celu mai nenerocitu arendasiu, inse prin ispit'a si povatuirile date in cautarea mosiiloru, au adiunsu a fi celu mai mare binefacatoriu alu omenirei. Si in sfarsitu Sincleru, carele au indemnatu pe parla-mentulu de a dá cele mai bune, mai drepte, mai in-curagítore si mai protegitóre legi lucratoriloru de

pamentu. Cu acestia Engliter'a au plasmitu sciint'a agriculturii si prin ea au desvalitu bogatiile pamentu-lui ei, radicanduo la acea stare vrednica de mirare in carea se afla astadi.

Totu prin sciint'a agriculturii s'au inmoltitu ro-durile pamentului si s'au micsiuritu celtuelele lucrarii lui in Germani'a, unde acolo Fridericu celu mare cu acea norocita gibacie, cu care au creatu unu statulu nou si puternicu la Nordulu Europei, i-au asiguratulu puterea si bogati'a lui in luminat'a lucrare a pamentu-lui. Din darnicia craiesca facuta lui Taeru au esitu o multime de ómeni invatiate si vestiti, carii au in-fintiatu pretutindene ferme-modele, instituturi de agri-cultura si scoli agricole.

Totu prin sciint'a agriculturii s'au imbunatatitu si agricultur'a Svitierii. Acole Felebergu prin apli-catiea sciintiei s'au redicatu la a fi socotitu de tata alu saraciloru caror'a prin insusi muncá loru agri-cola, dandule capitalulu cunoscintieloru, i-au scosu din bratiile vagabondiei si a demoralisatiei, si i'au facutu cetatieni folositori si vrednici.

Totu prin sciint'a agriculturii s'au inceputu imbunatatirile si in Françi'a; bratiile si activitatea acea resbelica de care se minuna lumea au navalitu cu furia asupra pamentului. Impulsiunea data sciintiei de catra unu omu asia de patrunsu, de entusiasmu cá Dombalu, au adiunsu a desteptá o misicare, ce au facutu din Françi'a, tíer'a unde progresulu lumini-loru merge mai rapede de catu aiurea. (Inch. va ur.)

Contienutulu ANALELORU STATISTICE din anulu 1860

(De D. Martianu. Bucuresci Vedi Gazeta Nr. 40.)

Din economi'a nátionala:

Avisu.

Revista economica-politica.

Deschiderea drumului de feru intra Cernavoda Chiustenje.

Colonisarea tierii cu strainii.

Parodia in esecutarea unui votu economicu alu camerei.

Monastiri.

Cersitoria.

Agricultura.

Daunele produse la case, vite, vii, paduri, tie-
reni, de accidente climatice.

Studii defadministratione agricola si industrialu.
Silvicultur'a.

Economi'a de vite.

Erghelele in tiera.

Economia de vite si agricultura romana.

Bóla de vite.

Seadiementulu arendiloru mosiiloru manastiresci.

Compania sericicola.

Infintiarea a 6 ferme-modele.

Industria.

Statute pentru cassa de provedere a lucratori-
loru tipografi din Bucuresci.

Casa de ajutoriu reciproc.

Proiectu de lege pentru infintiarea a 306 grade
ostasiesci.

Comerciu. — Revista.

Vinurile nóstre si esportulu loru in Englitera.

Propuneri comerciale.

Duana.

Asociatii si societati de asigurari.

Visitatii si corespondintie. — Din plaiulu Dim-
bovitia.

Din judetiulu Argesiu.

Finantia.

Modulu administrarei finantieloru in trecutu.

Congresulu pentru uniculu impositu tienutu in
Lausania (Elvetia) in luna lui Augustu, a. c.

Statistica. — Responsu amiciloru si inimiciloru
statisticeii nóstre.

IN MEDIU DE NOPTE.

Orlogiulu suna mistica óra,

Mii de concepte prin capu imi sboru:

Si cu zefirulu de primavéra

Alu florei aburu sbóra usioru.

Lun'a su velu-i de d'alba radia

Lasa naturei prin nori se védia

Unu reflexu palidu de fericiri:

Asia 'n a vietii négra campia,

Luce o radia de simpatia,

Si 'n animi nasce june iubiri.

Iubiri, o gloria nemuritória!

Iubiri ce nobilu prin focu divinu

Resaru pe a patrii sante altaria,

Iubiri, tesauri in pieptu romanu!

Dar' melancolicu stelele tóte

Plutescu usióre si infocate,

Pe-a nemurirei santu oceanu

Si apoi suride a loru lumina

Cu maicstate santa, divina,

In ori ce nópte, cá 'n ori ce anu.

Poeti cu visulu atunci urméza

Fiintie, care nobilu gandescu;

Pe a loru frunte cu doru s'asiédia,

Candu lacrimi june pe flori lucescu.

Cine atunci nu ve iubescu,

Dieiri supreme de susu, ceresce!

In ale patriei farmecu formosu?

Acela, Dómne! nu intielege

Vorb'a divina, divin'a lege,

Ce 'n mediulu noptii suna cuviosu!

Atunci e óra cea mai maretia,

Atunci la tine cu mintea-mi sboru

O Romanime, visu de nobletia!

Si te vedu mare, cu alu teu poporu.

M'asiediu pe o piatra, si audu, cumu plange

Riulu, candu valu-i de stanci se frange,

Candu e in cursulu seu retienutu:

Asia versi lacrimi tu Romanime!

Strabati simtirea-mi, carea 'n junime

Ah! numai tie va da tribut.

Si in presentia naturei tóte,

Eu juru atunce, ca te-oiu iubi:

Ca cumparavoiu cu viéti'a-mi, mórte

Celoru ce anca te-ori asupri!

Ca-ci libertate citescu in stele,

Dreptulu natiunei in floricele,

Ori in ce parte, marirea ta!

Ear' daca viéti'a-mi pentru onóre

Va trece 'n stele nemuritórie,

Cu fi-ti nobili colo voi sta!

Si de acolo cu-a mea simtire

Eterne radie voi arunca.

Voiu siopti nóptea cu-a mea iubire:

O Romanime, nu te-oiu uita!...

P.